

LAN MONOGRAFIKOA

Euskararen arauak eta erabilerak

ERAKUNDE KOMUNIKAZIOAN HIZKUNTZEN BERDINTASUNA ARDATZ

Jon IBEAS SACRISTÁN
Iñigo GURRUTXAGA ARRUTI

AURKIBIDEA: I. Sarrera.-II. Euskararen Erabilera Bermatzeko Oinarri Juridikoak.-1. Euskararen Erabilera Normalizatzeko Oinarrizko Legea.-2. Kontsumitzaileen eta Erabiltzaileen Legea.-3. Euskal Funtzio Publikoaren Legea eta Herri Administrazioan Euskararen Erabilera Normalizatzeko Dekretua.-III. Herri Administrazioan Euskararen Erabilera Normalizatzeko Planak-1. Eusko Jaurlaritzan Hizkuntza Ofizialak Erabiltzeko Irizpideak: IV. Plangintzaldia (2008-2012).-2. Eusko Legebiltzarreko Administrazioan Euskararen Erabilera Normalizatzeko V. Plana (2013-2017).-IV. Lehen urratsa: dokumentu elebidunen estandarizazioa.-V. Bigarren urratsa: hizkuntza koofizialak herri-administrazioan erabiltzeko irizpideen ezarpena.-1. Hizkuntza eskakizunen betetze maila Legebiltzarrean.-2. Eusko Jaurlaritzaren Harreman Komunikatiboak.-2.1. Ahozko Komunikazioa.-2.2. Idatzizko Komunikazioa.-2.3. Komunikazio Telematikoa.-2.4. Itzulpen irizpideak.-VI. Hirugarren urratsa: hizkuntza koofizialak gizarte-sareetan erabiltzeko irizpideak.-VII. Ondorioak.-Bibliografia.

I. Sarrera

Nabaria da gaur egun bizi dugun euskara eta gaztelaniaren arteko elebitasun desorekatua. Euskarak gaztelaniarekiko duen menpekotasun hori ukaezina den arren, horiek maila berean egotea lortzeko hasitako borroka eta bideari jarraitasuna ematea da bide bakarra. Hori egin ezean, bi hizkuntza izango ditugu, euskara eta gaztelania, biak ofizialak, baina ez dugu euskara bigarren mailako hizkuntza izateko arriskua saihestuko.

Dakigun moduan, bi hizkuntza ofizialen arteko oreka eta berdintasuna ditugu gizartean helburu. Euskal gizartearen nahia da erakundeen komunikazioa egiazki elebiduna izatea. Hori lortzeko eta horrela hizkuntzen arteko diskriminazioa edo bereizkeria ez emateko, ezinbestekoa da bi hizkuntza ofizialak erabiltzeko irizpideak eta oinarriak eraginkortasunez aplikatzea eta horien berri hiritarrei ematea.

Jarraian aztertuko dugun lanaren helburua da gizarte osora begira euskal gizartean elebitasun iraunkorra eraikitzea. Azken finean, lortu nahi duguna da herritarrek beraiek aukeraturiko hizkuntza ofizialean, euskaraz nahiz gaztelaniaz, komunikazioa jasotzea, herritar guztiek duten hizkuntza ofiziala aukeratzeko eskubidea egiazki betetzea, eta euskara zerbitzu hizkuntza eta lan hizkuntza gisa erabiltzea.

II. Euskararen erabilera bermatzeko oinarri juridikoak

Gaur gaurkoz asko falta da euskararen normalizazioa lortzeko, baina ezin da ukatu Euskal Autonomia Erkidegoko hiru lurraldeetan behintzat aurrerapauso sendoak eman direla horretarantz. Euskarak erakunde komunikazioan duen pisua eta garrantzia aztertzeko ezinbestekoa da aipamen labur bat egitea bere erabilera bermatzen duten oinarri juridiko

positiboei. Izan ere, bi hizkuntza ofizialen berdintasun eraginkorra lortzeko funtsezkoa da oinarriak arauetan jasotzea.

Horrela, jarraian Euskararen Erabilera Normalizatzeko Oinarrizko Legeak, Kontsumitzaileen eta Erabiltzaileen Eskubideen Legeak, Euskal Funtzio Publikoaren Legeak zein Herri Administrazioan Euskararen Erabilera Normalizatzeko Dekretuak duten garrantziari erreparatu diogu.

1. Euskararen erabilera bermatzeko Oinarrizko Legea

Indar politiko eta sozialen adostasuna ia erabatekoa da euskara eta gaztelaniaren berdintasuna lortzeko, eta euskararen aldeko adostasun hori Euskararen Erabilera Normalizatzeko Oinarrizko Legean gauzatu zen 1982an¹.

Euskararen erabilera normalizatzeraz eta garatzeraz bideratuta dagoen Eusko Legebiltzarraren lege honek euskal herritarrok hizkuntza arloan ditugun eskubideak legeantolamenduan jasotzea du helburu. Bereziki, bi hizkuntza ofizialetako edozeinetan hitz egiteko eskubidea bermatu nahi da, euskarari zor zaion babesa ziurtatuz.

Euskaraz aritzeko oinarrizko eskubideaz gain, legeak herri-aginteen funtzioak eta betebeharrak ezarri zituen euskararen normalizaziorako lehentasunezkoak diren hainbat esparrutan (hezkuntzan, herri administrazio orokorrean, justizian, hedabideen eta gizarte-erabileraren alorretan). Legea garatu ahala, euskarak susperraldi nabaria izan du eta prozesuan funtsezkoak izan dira euskal gizartearen borondatea eta borondate horrekiko errespetua. Orduan lortutako adostasuna etorkizunean ere landu eta zaindu beharreko balorea da. Bestalde, aipatzekoa da legearen bidez Euskal Autonomia Erkidego osoan aitortu zaiola euskarari ofizialtasuna.

Ezin dugu ahaztu legeak Eusko Jaurlaritzari esleitzen dion funtzioa. Izan ere, euskararekin lana egiten duten erakunde eta agintariekin harremanak bideratzearen funtzioa egotzen dio; horri esker, ahalbidetu egingo da euskal gizartean elebitasun iraunkorra eraikitzea.

2. Kontsumitzaileen eta Erabiltzaileen legea

Eusko Legebiltzarrak 2003ko abenduaren 22an arautu zuen Kontsumitzaileen eta Erabiltzaileen Estatutuari dagokion legea². Honi esker, herritarrek Administrazioaren aurrean dituzten eskubideak zehaztu ziren. Erakunde Komunikazioari dagokionean, legearen VII. kapituluan jasotzen da kontsumitzaile eta erabiltzaileek ondasun eta zerbitzuen inguruko informazioa euskaraz zen gaztelaniaz jasotzeko eskubidea izango dutela. Halaber, bi hizkuntza ofizialetan harremanak izateko eskubidea arautzen da.

¹ Lege hau bisitatu nahi izan ezker, honakoa da jarraitu beharreko helbide elektronikoa: <http://tinyurl.com/euskaralegea> (10/1982 legea)

² Lege honen lehen edizioa esteka honetan aurki daiteke: <http://tinyurl.com/pecq3e8> (6/2003 legea) Baina, 2012ko otsailaren 9an aldaketak jasan zituen 2/2012 Legearen eraginez: <http://tinyurl.com/puv8j7e>

3. Euskal Funtzio Publikoaren Legea eta Herri Administrazioan Euskararen Erabilera Normalizatzeko Dekretua

Lehenik eta behin, Euskal Funtzio Publikoaren legeari³ aipamen egingo diogu. 1989. urtean emandako lege honek hautaketa-prozesuetan eta lanpostuak betetzerakoan euskara meritu gisa hartzea jaso zuen; halaber, euskara betekizun gisa hartzearen inguruan aritu zen.

Ondoren, aipaturiko legearen garapen gisa Herri Administrazioan Euskararen Erabilera Normalizatzeko Dekretua⁴ indarrean sartu zen. Bertan, administrazio elebiduna lortzeko bermedun oinarriak finkatu ziren eta Herri Administrazioetako Hizkuntza Normalizaziorako Plangintza bezala ezagutzen denaren euskarriak zehaztu ziren.

Gauzak horrela, eta gehiegi ez luzatzearen, adierazi behar dugu lege hauen bidez jasotzen diren oinarri juridiko positiboak garatu izan ez balira, paper hutsean jasotako eskubide eta obligazio hutsak izango liratekeela. Hortaz, goraipatzekoak dira erakunde komunikazioan hizkuntza elebitasuna bermatzeko aurrera eraman diren ekintzak eta planak. Horien inguruan arituko gara jarraian.

III. Herri Administrazioan Euskararen Erabilera Normalizatzeko Planak

Lanaren hasieran aipatu dugun moduan, euskal gizartearen nahia da erakundeen komunikazioa egiazki elebiduna izatea. Horrela, herritarrek beraiek aukeraturiko hizkuntza ofizialean komunikazioa jasotzeko Eusko Jaurlaritzak Herri Administrazioan Hizkuntza Normalizaziorako Plan desberdinak garatu ditu.

Lehenengo hiru planek lanpostu zerrendak eguneratzeko, hizkuntza eskakizunak egokitzeko, derrigortasun datak ezartzeko eta prestakuntza antolatzeko helburua zuten. Dena den, alderdi negatibo gisa aipatu behar dugu Plan hauen bidez ez zela lortu erakunde komunikazioan euskararen erabilera modu eraginkor batean bermatzeko helburua. Gauzak horrela, Eusko Jaurlaritzak IV. Plangintzaldi bat bultzatu zuen, zeinak berrikuntzak jasan dituen eratu berri den V. Plangintzaldiarekin.

Jarraian, aipatu berri ditugun IV. eta V. Plangintzaldiak jorratuko ditugu, erakunde komunikazioan bi hizkuntza ofizialen berdintasuna lortzeko ezarri dituzten oinarriei atentzio berezia eskainiz.

1. Eusko Jaurlaritzan Hizkuntza Ofizialak Erabiltzeko Irizpideak – IV. Plangintzaldia (2008-2012)

Plangintza honen helburu nagusia zen gure bi hizkuntza ofizialak orekaz eta berdintasunez erabiltzea eta horrela, Administrazioa benetan elebiduna izatea lortzea. Aurretik aipatu dugun moduan, bi hizkuntza ofizialen elebitasun eraginkorra eta bermeduna lortzeko ez da nahikoa legeak eta arauak sortzea. Izan ere, erabileran dago edozein

³ <http://tinyurl.com/oyrzzzs> (16/1997 Legea)

⁴ <http://tinyurl.com/nngz6fy> (224/1989 Dekretua)

hizkuntzaren etorkizunaren giltzarria; hau da, erabileran datza gakoa, eta hor dago koska eta erronka nagusia. Hortaz, euskara ere Administrazioan gaztelaniaren maila berera eramateko urratsak ematea zen plan honen egitekoa.

Aztergai dugun IV. Plangintzaldi hau 2008ko urtarrilaren 1ean abiatu zen⁵ eta lan horretarako ezinbesteko gidari izan ziren Hizkuntza Ofizialak Erabiltzeko Irizpideak, planaren helmuga eta pausoak zerrendatu baitzituzten. Horrenbestez, Plangintzaldian jasotakoak hizkuntza ofizialen erabilera arautzera zuzendu ziren. Izan ere, araubide orokorra da prozesuaren helmuga markatzen duena, Eusko Jaurlaritzako sail eta erakunde autonomo guztientzako hizkuntza-irizpideak finkatu nahi dituen, hain zuzen ere.

IV. Plangintzaldian barneratu ziren neurri zehatzak ez ditugu aztertuko; izan ere, bertan eraiki zen bideari jarraipena eman zion beste Plangintzaldi bat dugu, alegia. Hortaz, jarraian berrikuntza gisa jaso zen eta indarrean dagoen V. Plangintzaldia izango du aztergai.

2. Eusko Legebiltzarreko Administrazioan Euskararen Erabilera Normalizatzeko V. Plana (2013-2017)

Lehenik eta behin, adierazi behar dugu plan hau EAEko Administrazio Orokorrera eta bere erakunde autonomiadunetara zuzendurik dagoela. Bertan barneratuko diren helburu orokorretako bat da herritarren hizkuntza eskubideak bermatzea Eusko Jaurlaritzarekiko harremanetan. Izan ere, euskararen eta gaztelaniaren ofizialtasunak herritarrak administrazioekiko harremanetan egiten duen hizkuntza hautatuari, edozein dela ere, erantzun egokia ematea eskatzen du, eta arreta, beraz, aukeratutako hizkuntza ofizialean eskaintzea.

Bestetik, euskara lan hizkuntza izateko pauso zehatzak, neurgarriak eta aurrerakorrak ematea bilatuko da. Izan ere, euskarak denborak aurrera egin ahala izan dituen aurrerakadak oso apalak izan dira hau lan hizkuntza gisa erabiltzerakoan; are gehiago, behar bestekoak ere ez dira izan. Horrela, V Plangintzaldirako Plan Nagusi honen⁶ ezaugarri nagusien artean nagusia da, Jaurlaritzan euskara laneko hizkuntza gisa gehiago erabiltzeko neurriak hartzea.

Halaber, Plana zuzendu egin da herri administrazioen arteko harremanetan euskara gehiago usatzea eta horrela, goi kargudun politikoen lidergoa eta inplikazioa indartzea ekarri du.

Azken finean, lanean euskara erabili dezakeenari hura erabiltzeko aukera, bultzada, babesa eta laguntza ematea da Plan honen egiteko nagusia; betiere, herritarraren hizkuntza aukera eta hizkuntza eskubideak eraginkortasunez errespetatuz. Aipatzekoa da baita ere, Administrazioaren komunikazioa elebiduna eta eraginkorra izateko indarrean dagoen Euskara Sustatzeko Ekintza Planaren garrantzia. Bertan, euskararen normalizazio soziala bermatzeko eta euskal gizartearen elebitasun orekatua lortzeko behar diren hizkuntza-politikaren neurriak jasotzen dira, Administrazioaren inguruan sakonduz baita ere⁷.

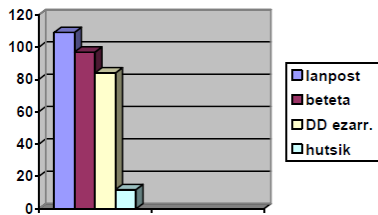
⁵ <http://tinyurl.com/nhybk2s> (EUSKO JAURLARITZAREN IV. PLANGINTZALDIA)

⁶ <http://tinyurl.com/o3n432b> (EUSKO JAURLARITZAREN V. PLANA)

⁷ <http://tinyurl.com/oblyr2x> (EUSKARA SUSTATZEKO EKINTZA PLANA)

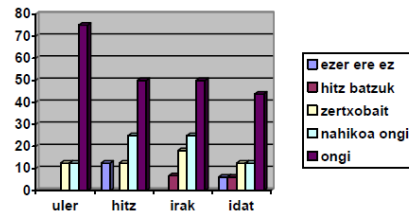

Dena den, plana bere horretan aztertzen hasi aurretik, IV. planak izan dituen lorpen eta ahuleziak aipatuko ditugu, ahulezia horietan gehiago sakonduz. Azterketa horren adibide batzuk ematearren, ondoko grafiko hauetan hainbat zehaztapen azalduko ditugu:

Derrigortasun daten betetze maila 2008 aurretik %72,7a zen, plan honen amaieran ordea (2012an) %77,9koa da. Ikus daitekeen bezala, pixkanaka hizkuntza eskakizuna egiaztatzeko derrigortasun data duten lanpostuen kopurua jaisten ari da (behar bezala betetzen ari direlako maila hori).

Honako honetan, bestetik, arduradunek duten euskara maila azaltzen da. Aurreko egoerarekin alderatu ezkerre (ongi eta nahiko ongi egiten dutenen artean): ulermenean %81,2tik %87,5era igaro da; hitz egiteko maila %62,5etik %75era pasa da; irakurmenean %75ean mantendu da eta idazketa mailan %49,9tik %56,3ra.

Planean egiten den azterketa zehatzago azter daiteke helbide elektronikoen honetan: <http://tinyurl.com/o3n432b> Bertan, aurreko planak izandako indar-guneak azalarazten zaizkigu, horien artean honako hauek aipatu ditzakegu: hizkuntza-eskakizunen egiaztatze-maila altua da; gero eta legebiltzarkide euskaldun gehiago daude; ahozko komunikazioan euskararen erabilera igo egin da; idatzizko komunikazioan ikastaroak egin dira eta kanporako idazkietan eredu elebiduna nagusi da; euskarazko aplikazio informatikoen erabilera igo egin da, etab.

Baina, nabarmenak dira oraindik dauden ahuleziak, planaren diagnostikoan bertan ez dira ezkututzen: hizkuntza eskakizuna egiaztatuta duten hainbatentzat zail da mailari eustea; euskara, orokorrean, ez da langileen lan hizkuntza; erakunde barrura begirako harremanetan gaztelania da nagusi; ahozko komunikazioan gaztelania da nagusi (ohituraren eragin handia); euskara hutsean idatzitako idazkien beherakada (idazki elebidunen ugaritzea dela eta) eman da; aplikazio asko gaztelaniaz soilik daude merkatuan, etab.

Behin IV. Planaren indar guneak eta ahuleziak aztertu ondoren, erakunde komunikazioa egiazki elebiduna izateko eta euskararen erabilera bermatzeko aurrera eraman diren 3 urrats jorratuko ditugu jarraian.

IV. Lehen urratsa: dokumentu elebidunen estandarizazioa

Aurretik aipatu dugun moduan, Eusko Jaurlaritzak euskara herri administrazioan normalizatzeko helburuarekin plan desberdinak burutu ditu. Horrela, erakunde komunikazioan euskara eta gaztelaniaren berdintasuna lortzeko aurrera eman diren 3 urrats landuko ditugu jarraian.

Lehenengo urratsean I, II eta III plangintzaldietan finkatu ziren dokumentu elebidunak estandarizatzeko irizpideak aztergai ditugu. Ondoren, bigarren urratsean, hizkuntza koofizialak alor ezberdinetan erabiltzeko protokoloak ezarri ziren IV. plangintzaldiaren bitartez. Eta, azkenik, gizarte sareei buruzko irizpideak eman dira IV. plangintzaldiaren amaieran eta V. planean.

Gauzak horrela, lehen urrats honetan murgildurik, Aitor Gorostiza egileak testu estandarizatu elebidunak eratzeko zein irizpide ezarri dituen aztertuko dugu. Izan ere, gaur egun arte testu estandar gehienak gaztelaniaz soilik eskaini dira, bi hizkuntza ofizialen erabilgarritasuna bermatu gabe.

Aitor GOROSTIZA egileak “*Administrazioko idazkiak berritu eta estandarizatzeko teknikak*”⁸ lantzen ditu. Horrela, estandarizazioaren bitartez administrazioko testuen kalitatea hobetzea du helburu. Horretarako hiru ardatz dauzka:

1. *Soildu*: Beharrezkoa den hori bakarrik uztea; hau da, alferrikakoa den guztia baztertu behar dugu (kantitatea ez baita kalitatea).
2. *Batu*: Era berean jokatzeko dutenen prozedurak batzea, horrela testu bakarra izango dute langile guztiak (prozedura ezberdinen teknikak ikastea ekar dezakeen denbora galtzea ekiditeko).
3. *Zehaztu eta argitu*: Testuen ulergarritasuna lehenetsi, hizkera zehatz eta argia erabiliz (dena ez da prozedura betetzea).

Bere lanaren giltzarri diren ideia horiek aipatu ondoren, gustura landuko genuke Aitorrek estandarizazioari buruz esandakoa. Dena den, bere lanaren helbidearen esteka hemen utzirik konformatu beharko gara, gure azterketaren egitura zurrunik ez baitigu horren garapenik egiten uzten. Hala ere, bertan proposatzen dizkigun adibideetako batzuk hona ekartzea interesgarri iruditu zaigu, bere lanaren argi izpi batzuk bistaraz ditzazuen.

DONOSTIAKO ZIGOR ARLOKO 1 ZK.KO EPAITEGIA
JUZGADO DE LO PENAL N° 1 DE DONOSTIA-SAN SEBASTIÁN
Teresa de Calcuta plaza, 1
20012 Donostia

ZIURTAGIRIA
Epaitegian bertaratu izana

CERTIFICACIÓN
Asistencia a juzgado

Bertaratuakoa
Persona asistente

Bertaratuakoa
eguna
Fecha de asistencia

NAN
DNI

Ordu-tartea
Horario de asistencia

Ziurtzen dut adierazitako pertsona epaitegi honetan izan dela zehaztutako data eta ordutan.
Certifico que la persona indicada ha comparecido en este juzgado en la fecha y horas detalladas.

Eta horrela jasota gera dadin, agiri hau izenpetzen dut.
Para que conste, expido el presente certificado.

Donostia, __ (e)ko ____ (r)en __ a Donostia, a __ de ____ de ____

IDAZKARI JUDIZIALA
EULA SECRETARIO JUDICIAL

[Idazkariaren izen-abizenak / Nombre y apellidos del secretario]

Adibidez, Zigor arloko epaitegian bertaratu izanaren ziurtagiri bat ele bietan nola egin daitekeen erakusten zaigu. Bertan, funtzio bera duten osagaiak multzo berean kokatzen ditu.

Bigarren honetan aldiz, iragarki bat nola egin daitekeen azaltzen digu Aitorrek. Horrela, beharrezkoa den informazioa bakarrik aipatu behar dela azaltzen du; izan ere, deialdian agertuko dira iragarkiari buruz jakin beharreko xehetasun guztiak. Horiek kazetariak erakartzeko balio behar dute, eskaintzen dena argi azalduz; gainera, kasu honetan diseinu garbi eta erakargarri batek laguntzen du.

Busturialdeko hitzak KAZETARIA behar du:

Eskaintzen da:

- Etorbizuneko proiektu batean parte hartzeko aukera.

Eskatzen da:

- Kazetaritzan, Euskal Filologian edo Historian lizentziaduna edo ikasle izatea.

Kontuan hartuko da:

- Kazetaritza lanetan esperientzia izatea.
- Hizkuntzak jakitea.
- Quark X Press programa erabiltzen jakitea.
- Eskualdea ondo ezagutzea.
- Autoa izatea.
- Diseinu lanak egiten jakitea.

Bidali zure curriculuma helbide elektroniko honetara:
busturialdea@busturialdeko-hitza.info

⁸ Aitor Gorostizak buruturiko lan hau helbide honetan aurkitu daiteke: <http://tinyurl.com/gorostiza>

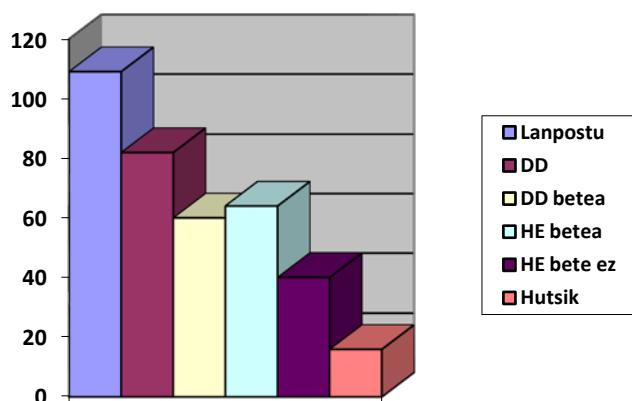
V. Bigarren urratsa: hizkuntza koofizialak herri-administrazioan erabiltzeko irizpideen ezarpena

Bigarren atal honetan, Eusko jaurlaritzak buruturiko plangintzaldien helburuak bete ahal izateko irizpide batzuk ezartzen dira; horrela, administrazioak administratuekin dituen harreman mota guztietan bermatu behar du bi hizkuntza ofizialen erabilera (administratuaren nahiak kontuan izanda). Lehenago aurreratu bezala, IV. plangintzaldiak ezarri zituen hizkuntza koofizialak alor ezberdinetan erabiltzeko protokoloak. Bestetik, V. planak protokoloen berrikuspen bat egin eta garatu egin ditu.

V. plangintzaldiak ezartzen dituen hizkuntza irizpideez gain, IVAPek “*Hizkuntza Irizpideak*” deituriko dokumentua plazaratu du. Horrela, irizpideen inguruko erabateko informazioa lortzeko bi horiek kontutan izan beharko dira.

1. Hizkuntza eskakizunen betetze maila Legebiltzarrean

Lehenik eta behin, IV. Plangintzaldia indarrean sartu zen 2008 urtean Legebiltzarrean zegoen hizkuntza eskakizuna zein den aztertuko dugu eta V. Plangintzaldia indarrean sartzen den urtean (2013) dagoen egoerarekin alderatuko dugu.

DD duten lanpostuetatik 59 lanpostutan bete da (% 68) dagokion HE.

109 lanpostuetatik 68tan bete da dagokien HE (Itzulpen eta Normalizazio zerbitzuak barne). 41etan, beraz, ez da bete.

Hutsik dauden 12 lanpostuetatik 6 behin-behinean daude bete eta guztietan betetzen da HE

Ondoriozta dezakegun moduan, hizkuntza eskakizunen betetzea 2013 urtean 59 lanpostuetan eman da, hau da, lanpostu guztien %68an. Bestalde, 2008 urtean 54 lanpostuetan eman zen, %41,8an, hain zuzen ere. Ikus dezakegun bezala, derrigortasun-data duten HEen egiaztapen maila altua da.

Dena den, hizkuntza eskakizunen bat egiaztatu duten hainbatentzat zaila da mailari eustea. Eta zenbaitetan, ezarrita daukan hizkuntza eskakizuna egiaztatze hutsa ez da nahikoa euskaraz jarduteko. Kontutan izan behar dugu baita ere, langile batzuek ez dutela lanpostuari dagokion HE egiaztatu, nahiz eta DD igarota izan. Halaber, gaur egun oraindik ere bada dagokion hizkuntza eskakizuna egiaztatu ez duen langileen ehuneko bat.

Jakina den moduan, hizkuntza eskakizuna elementu garrantzitsua da langileak bere funtzioak betetzeko behar duen gutxieneko maila bermatzeko. Baina, honekin batera, badakigu gutxieneko HE ez datorrela beti bat lanpostu horretako zereginak burutzeko beharrezkoa den euskarazko gutxieneko gaitasunarekin.

Ezin da ukatu Eusko Legebiltzarrarentzat baliabide garrantzitsua dela hizkuntza-eskakizuna, haren bidez langileak bere funtzioak betetzeko behar duen gutxieneko maila ezagutu eta ezartzen delako. Beraz, ahalegina egiten jarraitu beharko da Eusko Legebiltzarreko langile guztiek haien lanpostuan ezarrita daukaten hizkuntza-eskakizuna ahalik eta arinen egiazta dezaten. Horrela, V. Plangintzaldian DD eta HE berriak barneratzeko eta proposatzeko aukera aurreikusten da; beti ere, ahaztu gabe euskararen erabileraren normalizazioa lortzea dela jomuga eta ardatz nagusia.

2. Eusko Jaurlaritzaren Harreman Kontsultiboak

Euskara eta gaztelera herritarrei, legebiltzarkideei eta administratuei zerbitzua emateko hizkuntzak izango dira Eusko Legebiltzarreko Administrazioiko atal eta jarduerasparru guztietan. Eusko Legebiltzarreko Administrazioak administratuekin dituen harreman mota guztietan bermatu behar du bi hizkuntzon erabilera, betiere administratuen nahiak kontuan harturik.

Burutzen ari garen lanean azterketa sakonegia egin ezin dugunez, interesgarrienak kontsideratzen ditugun hizkuntza irizpideak soilik azalduko ditugu. Horrela, irizpide gehiago eskuratu nahi dituen edonork, eskuragai izango ditu IVAPek jorratzen dituen irizpideak⁹. Behin hori azalduta, goazen honako hauei aipamen egitea:

(2.1.) Ahozko komunikazioa

Lehenik eta behin, IVAPek ahozko komunikaziorako ezarri dituen irizpideak aztertuko ditugu eta ondoren, V. Plangintzaldian jasotzen direnak jorratuko ditugu.

Ahozko harreman-mota guztietan (telefonoz, harrera-lekuetan...), euskaraz egingo dute lehen hitza Eusko Jaurlaritzako langileek, eta gero, solaskideak hautatzen duen hizkuntzan jarraituko dute¹⁰. Beti errespetatuko dute solaskidearen hizkuntza-aukera, inolako deserosotasunik eragin gabe.

Administrazioen arteko harremanetan ere, lehen hitza beti euskaraz izango da. Azkenik, Jaurlaritza barruko harremanetan, euskara zerbitzu-hizkuntza izateaz gain, arian-arian lan hizkuntza ere izateko bideak urratuko dira.

Oro har, onartu behar dugu erabilera informala pitin bat igo dela. Halaber, sarreran egiten den harreran eta beste administrazio batzuekiko harremanetan ere igo egin da erabilera. Dena den, gaztelania da nagusi ahozko harremanetan; izan ere, handia da ohituraren eragina. Bestetik, ezin ahaztu dezakegu erabilera sustatzeko zenbait ekimen (mintzalaguna...) bertan behera geratu direla interes faltagatik.

Gauza jakina da, eta gure Administrazioan ere aski frogatua, ezagutzak ez dakarrela erabiltzea, eta arlo horri heldu egin behar zaio. Horregatik, ezagutzatik erabilerara pasatzeko beharrezkotzat jotzen da motibazio lanarekin jarraitzea.

⁹ <http://tinyurl.com/pbvc8gy> (IVAPen HIZKUNTZA IRIZPIDEAK)

¹⁰ <http://tinyurl.com/oswc479> (IVAPek AHOZKO KOMUNIKAZIORAKO EZARRITAKO IRIZPIDEAK)

Behin IVAPek ezarritako irizpideak aztertu ondoren, V. Plangintzaldiak ahozko komunikazioaren inguruan jasotzen dituen puntu nagusiak modu laburrean aipatuko ditugu:

- Langilea administratuari euskaraz zuzenduko zaio lehenengoz, ondoren, administratuak hautatutako hizkuntzan jarraituko dute.
- Langileak ez badaki euskaraz eta administratuak euskaraz jardun nahi duela adieraziz gero, langile horrek inguruko langile elebidun bati eskatu beharko dio laguntza.
- Hartzaile jakinik ez duten mezuak, bai euskaraz bai gaztelaniaz emango dira. Dena den, lehendabiziko mezua euskarazkoa izan beharko da.

(2.2) Idatzizko komunikazioa

IVAPek idatzizko komunikaziorako ezarri dituen irizpideetan bi aukera bereizi behar dira¹¹:

1. Eusko Jaurlaritza dokumentuaren igorlea denean:
 - Hartzaileak (herritarra, beste administrazioa edo gure administrazioko langilea) alde zuzenetik euskara hautatu badu, euskaraz soilik igorriko da komunikazioa.
 - Gainontzeko kasuetan, euskaraz zein gaztelera eskaini beharko da.
2. Eusko Jaurlaritzak dokumentua jaso eta erantzun behar duenean:
 - Euskaraz jaso badu idazkia, euskaraz erantzungo du.
 - Gaztelaniaz jaso badu, gaztelaniaz bueltatuko du ere.
 - Ele bietan jasotakoari, oro har, ele bietan erantzungo dio.

Gauzak horrela, idatzizko komunikazioaren indar gune gisa aipatzekoak dira zenbait zeregin jakinetarako (aktak, tituluak, agendako berriak...) egin direla ikastaroak. Hala, kanporako idazkietan eredu elebiduna da nagusi. Dena den, idazki formaletan jaitsi egin da euskararen erabilera (%35etik %21era). Bestetik, idazki elebidunak ugaritzeak ekarri du euskara hutsean idatzitako idazkiko kopuruaren murrizketa.

Bestalde, V. Plangintzaldiari erreparatzen badiogu, bertan jasotzen diren baldintzetako batzuk aipatzea komenigarria dela deritzogu:

- Administrazioek ematen dituzten inprimakiak euskaraz eta gaztelaniaz egongo dira idatzita.

¹¹ <http://tinyurl.com/oacqfn8> (IVAPek IDATZIZKO KOMUNIKAZIORAKO EZARRITAKO IRIZPIDEAK)

- Administrazioari zuzendu beharreko dokumentazio guztia ere ele bietan egongo da (biak batera dauden kasuetan, euskarazko zutabea eskuinekoa izango da).
- Euskara hutsa bakarrik erabiliko da administratuak hala hautatu duenean.

(2.3) Komunikazio telematikoa

IVAPek ezarritako irizpideek dioten moduan, Eusko Legebiltzarreko Administrazioako zerbitzuetan erabiltzeko berariaz sortzen diren programa edo tresna informatikoak bi hizkuntza ofizialetan berdin lan egin ahal izateko prestaturik egon behar dira. Dena den, herritarrak hizkuntzaren bat aukeratzeko badu, jasotako eskaerari jarraituko zaio¹².

Bestalde, V. Plangintzaldiak komunikazio telematikoen inguruan honakoa arautzen du:

- Administrazio zerbitzuak emateko sortzen diren tresna informatikoak bi hizkuntza ofizialetan berdin lan egin ahal izateko prestaturik egon behar dira. Euskarazko bertsioa ezingo da izan besteren itzulpen hutsa.
- Administrazioaren eskumenean dauden Interneteko (eta intraneteko) edukiak euskaraz eta gaztelaniaz kontsultatzeko moduan egongo dira.
- Sareen bitartez izapideak egiteko aukera dagoen kasuetan, izapide hauek euskaraz eta gaztelaniaz egiteko aukera eman beharko da.

(2.4) Itzulpen irizpidea

Kanpotik bidalita, Eusko Legebiltzarreko Administrazioak jasotzen dituen dokumentu guztiak ez dira besterik gabe itzuliko. Horrela, dokumentuaren hartzaileak ez badu dokumentua ulertzeko gaitasuna, dokumentuaren mamia emango da eta ezinbestekoa denean bakarrik egingo zaio agiriaren beraren itzulpena¹³.

Aipatzekoa da Legebiltzarreko Mahaiak onartu egin dituela Administrazioarako Itzulpen Politikarako irizpideak. Dena den, gaur egun handi samarra da itzulpenaren beharra. Beraz, aurreko legegintzaldian onartutako Itzulpen Irizpideetan oinarriturik, dokumentuen sormenera bultzatu beharko da, unitate, atal eta zuzendaritza elebidunetatik abiatuta.

¹² <http://tinyurl.com/p83h89g> (IVAPek KOMUNIKAZIO TELEMATIKORAKO EZARRITAKO IRIZPIDEAK)

¹³ <http://tinyurl.com/o4rwtao> (IVAPek EZARRITAKO ITZULKETA IRIZPIDEAK)

VI. Hirugarren urratsa: hizkuntza koofizialak gizarte-sareetan erabiltzeko irizpideak

Orain arte landutakoan, gehienbat idatzizko eta ahozko komunikazioaren alorrean sakondu dugu; baina, aurretik zertzeladarenbat eman badugu ere, komunikazio telematikoek egun duten garrantzia kontuan izanda, behar bezala aztertzea ezinbesteko iruditu zaigu. Horregatik, azkeneko urrats honetan hizkuntza koofizialak gizarte-sareetan nola erabili behar diren landuko dugu. Azalpen hori burutzeko “*Eusko Jaurlaritzaren gizarte-sareetako erabileren eta estiloaren gida*”¹⁴ izango dugu oinarri.

Gida hau oso zabala da edukiari dagokionez, beraz, komunikazioari dagokionean interesgarrien iruditu zaizkigun azalpen batzuk emango ditugu soilik. Lehenago aipatu dugun moduan, bi hizkuntza ofizial daudenez, administrazioak gizarte sareetan bi hizkuntzetan bidali beharko ditu bere mezu guztiak. Gaztelaniaren menpekotasunean ez erortzeko (izan ere, testu gehienak gazteleraz daude idatzirik) eta euskarazko testuak itzulpenak besterik izan ez daitezen, bi testuak aldebakarki idatzi beharko dira mezuaren edukia errespetatuz.

Eusko Jaurlaritza titular den sail eta blogetan, edukiak EAEko bi hizkuntza ofizialetan argitaratuko dira osorik, bi bertsio berezitan. Irizpide bera mantenduko da Eusko Jaurlaritzaren sareetan, bertan elebiduna den administratzaile bat egon beharko da hizkuntzen kalitateaz arduratuko dena.

Honela, Facebook, Tuenti eta Google + sareetan kontu bakarra irekiko da, eta edukiak euskaraz nahiz gaztelaniaz argitaratuko dira bertan. Lehenengo euskarazko edukia sartu beharko da, eta ondoren gaztelaniazkoa (euskarazkoa lehenetsiz); baina parte hartzen dutenei eurek erabilitako hizkuntzan erantzungo zaie.

Twitter-i dagokionez ere, aurrekoekin ezartzen ziren irizpide berberak burutu beharko dira. Gainera, posible den guztietan tweet bakar batean egingo da iruzkina bi hizkuntzetan, lehenengo euskaraz eta gero gaztelaniaz. Baina, traolak, nomenklaturak edota abatarrak euskaraz izango dira nagusiki.

Bideoak, argazkiak, geolokalizazioa eta markatzaile sozialak erabiltzerakoan ere euskaraz lehentasuna izango du; baina bi hizkuntzatan jarri beharko da edukia eskuragarri.

Hala ere, komunikazio elektronikoei buruz hitz egiterakoan, ezingo dugu gure azterketa sare sozialetara bakarrik mugatu; honela kontuan hartzekoa da IVAPen *Komunikazio Elektronikoa* izeneko estilo-liburua¹⁵. Liburu honek eskaintzen dizkigun aholkuak erabilgarriak dira; izan ere, ez da berdin irakurtzen pantaila edo paper baten aurrean.

Aurretik esan dugun bezala, gaur egungo komunikazioaren ehuneko handi bat aparailu elektronikoen bitartez egiten dugu; beraz, pantailan ikusi behar ditugun testu horiek nola egikaritu behar diren zehaztea garrantzizkoa da. Horrela, liburu hau lau atal ezberdinetan sailkatzen da: lehena nabigazioari buruzkoa, bertan webgune batean galdu gabe nabigatzeko gomendioak ematen dira (goiburuak, mezuak, estekak, ...); bigarrena,

¹⁴ Helbide elektroniko honetan eskuragarri dago: <http://tinyurl.com/p3rglrf> Bertan nahi izan ezker, lanean sakondu ezin izan diren sare sozialetako bakoitzaren araudia zehatz-mehatz dago azaldua (facebook, twitter, tuenti, linkedin, youtube, flickr, slideshare, delicious,...).

¹⁵ Hona hemen IVAPen *Komunikazio Elektronikoren estilo liburua*ren esteka: <http://tinyurl.com/pekonbh>

diseinuari buruzko gomendioz betea (espazioak, marjinak, letra larrien erabilera, letren kolorea, edukia nola egituratu, ...); hirugarrenean, pantailarako testuen idazketa-prozesua aztertzen da (weberako testuak nola idatzi, aholku orokorrak, pantailarako testuen planifikazioa, ...); eta azkenik, estiloari buruzko gomendioak ematen dira (testuen luzera, paragrafoen egitura, zein esaldi mota erabili, lexiko zehatz eta ezaguna, ...).

VII. Ondorioak

Jakina da azken urteotan euskararen bilakaerak hazkunde jarraitu bat bizi izan duela. Dena den, adierazi beharrean gaude bide guztia eraikita dagoela pentsatzeak orain arte egindako lana ezerezean utziko lukeela. Izan ere, guztiz garrantzitsua da eginkizun dugunaren korapiloez kontzientzia hartzea.

Aipaturikoaren harira, ezinbestekoa da euskarak jarraitu behar duen ibilbidea zein den zehaztea; izan ere, hasitako bideari jarraipena eman behar zaio eta horretarako, etorkizunerako helburuak finkatzea funtsezkoa da. Gauzak horrela, jarraian azalduko ditugun helburu nagusiak errealitate bihurtzeko lan egin behar dugu, euskarak merezi duen tokia lortzeko eta komunikazioan elebitasun eraginkorra bermatzeko.

ARLOA	HELBURU NAGUSIAK
Hizkuntza gaitasuna eta trebakuntza	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Hizkuntza Eskakizunen ezarpena eguneratzea. ✚ Euskaraz gaitasun urria duten langileak euskalduntzea. ✚ Langile euskaldunak euren eguneroko zereginak euskaraz egiteko gai izatea eta honetarako behar duten prestakuntza eskaintzea.
Kanpo harremanak	✚ Harreman-hizkuntzan, ahoz zein idatziz, euskara ere izatea bermatzea, beti ere herritarrek eta legebiltzarkideek hizkuntza aukeratzeko eskubidea daukatela kontuan izanda.
Barne harremanak	✚ Atalen arteko harremanetan erabiltzen den hizkuntza, ahoz zein idatziz, modu formalean zein informalean, euskara izan dadila sustatzea
Programa informatikoak eta teknologia berriak	✚ Aplikazio informatikoen euskarazko eskaintza areagotzea, beti ere merkatuan dauden aukera guztiak kontuan hartuz.
Hizkuntza irizpideak	✚ Eusko Legebiltzarreko Administrazioaren prozesu garrantzitsuenetan, hizkuntza irizpideak definitzea eta hauen betetze-mailaren jarraipena egitea.

Ikus dezakegun moduan, euskararen erabilera eremu desberdinetan eraginkorra izateko lan egin behar dugu. Lehenik eta behin, ezinbestekoa da euskaraz aritzeko gaitasuna eta trebakuntza lortzeko irizpideak zehaztea, zailtasunak dituzten langilei erraztasunak eskainiz eta euskaraz jardun dezaten bultzatuz.

Bestetik, barneko zein kanpoko harreman hizkuntzan euskara presente egotea lortu behar dugu; betiere, herritarrek eta legebiltzarkideek hizkuntza aukeratzeko eskubidea dutela azpimarratuz. Halaber, programa informatiko eta teknologia berrietan euskararen presentzia bermatu beharra dugu, hauek praktikan duten erabilera handia baita. Azkenik,

Eusko Legebiltzarreko Administrazioan hizkuntza irizpideak zehaztea ezinbestekoa dela gogorarazi behar dugu.

Aurretik aipatu dugun moduan, Administrazio Publikoetan asko aurreratu du euskarak. Aitzitik, egindako ahalegina kontuan harturik ez da lortu izan zitekeen emaitzarik egokiena. Administrazioan sekula baino euskaldun gehiago ditugu gaur egun, dela langileen artean, dela agintarien artean. Baina, ez diogu egoera honi atera geniezaiokeen fruiturik onena ateratzen.

Erabilgarritasuna bermatzea da euskarak merezi duen tokia lortzera iristeko gakoa. Dakigun moduan, aipaturiko oinarri juridiko positiboak izateak eta Administrazioak landutako Planak indarrean egoteak ez du inolako zentzurik euskararen erabilpena bultzatzen ez bada.

Horrela, euskararen inguruko ekintzetan ausardia behar da. Ausardia, berrikuntza sakonei ekiteko; ausardia, lankidetzeta leialean aritzeko eta ausardia, ekindako bideari amaiera hoberena jartzen saiatzeko.

VIII. Bibliografia

Euskararen Erabilera Normalizatzeko Oinarrizko Legea: <http://tinyurl.com/euskaralegea>

1989ko Euskal Funtzio Publikoaren Legea: <http://tinyurl.com/oyrzzzs>

Herri Administrazioan Euskararen Erabilera Normalizatzeko Dekretua: <http://tinyurl.com/nngz6fy>

Eusko Legebiltzarrak Kontsumitzaileen eta Erabiltzaileen Estatutuari dagokion legea: <http://tinyurl.com/pecq3e8>

Honek, 2012ko otsailaren 9an aldaketak jasan zituen 2/2012 Legearen eraginez: <http://tinyurl.com/puv8j7e>

Eusko Jaurlaritzan Hizkuntza Ofizialak Erabiltzeko Irizpideak (2008-2012) (IV. Plangintzaldia): <http://tinyurl.com/nhybk2s>

Eusko Legebiltzarreko Administrazioan Euskararen Erabilera Normalizatzeko Plana (2013-2017) (V. Plangintzaldia): <http://tinyurl.com/o3n432b>

BAZTARRIKA, Patxi; *V. Plangintzaldirako Eusko Jaurlaritzaren euskararen erabilera normalizatzeko plan nagusia: berrikuntzak* (2014/05/16): <http://tinyurl.com/mhvaeua>

EUSKARAREN AHOLKU BATZORDEA; *Euskara Sustatzeko Ekintza Plana* (ESEP): <http://tinyurl.com/pbhx3nn>

IVAPen *Hizkuntza Irizpideak* : <http://tinyurl.com/pbvc8gv>

IVAPek *Ahozko Komunikaziorako ezarritako irizpideak*: <http://tinyurl.com/oswe479>

IVAPek *Idatzizko Komunikaziorako ezarritako irizpideak*: <http://tinyurl.com/oacqfn8>

III. Ikasleen ekarpenak

14

GOROSTIZA, Aitor; *Administrazioko idazkiak berritu eta estandarizatzeko teknikak* (2009-01-28):
<http://tinyurl.com/gorostiza>

IVAPek *Komunikazio Telematikorako ezarritako irizpideak*: <http://tinyurl.com/p83h89g>

EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO ADMINISTRAZIOA, Lehendakaritza, Justizia eta Herri Administrazio Saila; *Eusko Jaurlaritzaren gizarte-sareetako erabileren eta estiloaren gida* (2012-06-02): <http://tinyurl.com/p3rglrf>

IVAPek *ezarritako Itzulketak Irizpideak*: <http://tinyurl.com/o4rwtao>

AMATRIA, Xabier; BARRENETXEA, Urtzi; FERNÁNDEZ, Irene; OLEA, Rakel; USKOLA, Joseba; eta ZUNTZUNEGI, Izaskun; *IVAPen Komunikazio Elektronikoaren estilo liburua*:
<http://tinyurl.com/o7rfkyo>

AZKUE ARRASTOA, Jokin; *Euskararen Erabileraren Normalkuntza Prozesuaren Ebaluazioa Euskal Herri Administrazioetan*: <http://tinyurl.com/ndhtjyw>

Justizia.net; *Euskararen erabilera normalizatzeko V Plan Nagusia aurkeztu du Eusko Jaurlaritzak* (2014ko urtarrilaren 27a): <http://tinyurl.com/qcomuu6>

VITORIA, Oihan; “Hizkuntz irizpideei eutsiko diegu”, *Berria* (2014-03-19):
<http://tinyurl.com/nrnxx94>

PERURENA ANSA, Mikel; “Kontratazioetan euskara sustatu duten bi udal auzitara eraman dituzte”, *Berria* (2013-05-11): <http://tinyurl.com/q3bbd4z>

Gipuzkoako Foru Aldundia; *Kontratazioetarako hizkuntza irizpideak modu bateratuan aplikatuko dituzte Gipuzkoako 36 udalek eta Gipuzkoako Foru Aldundiak* (2013-01-30):
<http://tinyurl.com/q2qlrhv>